

Interpellation

Till kommunstyrelsens ordförande Stina Lundgren (M)

Är Botkyrka kommun beredd att stärka arbetet mot osund konkurrens och organiserad brottslighet i sina upphandlingar?

I februari 2025 gick Trafikverket ut med att man häver kontraktet med och polisanmäler entreprenören AF anläggning AB för brister i deras entreprenad för E4 Förbifart Stockholm. Trafikverket hävdar att entreprenören som hittills erhållit 6-7 miljarder kronor för arbetet, har gjort medveten systematisk överdebitering och överförbrukning av maskiner bland annat. Hösten 2024 stämdes det irländska bolaget ICDS, en av underentreprenörerna för bygget av nya Slussen. En granskning visade att bolaget kringgått regler om övertid och tjänat stora belopp på att undanhålla ersättning som skulle gått till deras 50-tal anställda, som främst var från Rumänien.

Botkyrka kommuns Teknik- och fastighetsnämnd (TFN) fastställde vid nämndmöte januari 2025 Mål och internbudget 2025, som innehåller bland annat följande skrivning:

"Inriktningsmål 2: Botkyrka kommun arbetar intensivt, strategiskt och långsiktigt mot kriminalitet, korruption och oegentligheter. Inriktningsmål 2, är ett av de mål där nämnden har stor möjlighet att aktivt prioritera kommunens arbete i nolltolerans mot kriminalitet, korruption och otrygghet. TFN ansvarar för flera av kommunens stora upphandlingar gällande fastighetsinvesteringar. Ett viktigt arbete för att stödja kommunens inriktningsmål är att nämnden förstärker rutiner och processer kring upphandling samt ännu noggrannare säkerställer och granskar att kommunens byggprojekt efterlever lagkrav, regelverk och kontrollerar att arbetsmiljöbestämmelser efterlevs. Nämndens mål: TFN arbetar förebyggande för att motverka korruption och oegentligheter genom en aktiv upphandling samt uppföljning av avtal och entreprenader."

Botkyrka kommuns upphandlingsenhet har i november 2024 tagit fram "Rutin arbetsplatskontroller", kommunens första dokument för hantering av arbetsplatskontroller kopplade till upphandlingar/entreprenader. Dokumentets utgångspunkt och grundformulering är konstruktiv, men det borde vara mera explicit bland annat i beskrivningen av åtgärder/sanktioner vid upptäckta avvikelser. I Botkyrka kommuns "Riktlinjer för upphandling och inköp" står att "meddelarfriheten och meddelarskyddet enligt tryckfrihetsförordningen och regeringsformen ska även gälla anställda hos privata leverantörer som utför

verksamhet åt Botkyrka kommun". Kopplat till arbetsplatskontroller är behovet av information om förhållandena på arbetsplatsen från fack och arbetstagare viktiga. Region Stockholm har för att säkerställa meddelarfriheten använt följande skrivning i avtalsvillkor "ej straffa, avskeda eller på annat sätt diskriminera arbetstagare som utför arbete för leverans enligt detta avtal och som lämnar information om efterlevnaden av avtalsvillkor".

En bra riggad kommunal upphandling tillsammans med arbetsplatskontroller under och efter arbetet, samt med genomtänkta sanktionsåtgärder bidrar till att skattepengarna används på ett effektivt sätt och till goda arbetsvillkor, säkrar konkurrensmöjligheterna för seriösa företag, samt motverkar organiserad brottslighet och ger en bra leverans för kommunmedborgarna.

I Botkyrka kommuns "Riktlinjer för upphandling och inköp" står att kommunen "ska aktivt verka för att motverka svart arbetskraft och osunda arbetsförhållanden hos de leverantörer kommunen anlitar", samt att "krav om arbetsrättsliga villkor gäller till exempel lön, semester och arbetstid". Dessa krav kan genom bland annat arbetsplatskontroller följas upp relativt enkelt hos en huvudentreprenör, men i praktiken förekommer underentreprenörer, till och med i flera led, som kraftigt försvårar sådana effektiva kontroller.

Med upphandling och inköp på cirka 2,6 Mrd kr/år är det angeläget att kommunen vidtar möjliga åtgärder för att skapa sund konkurrens mellan företagen och säkerställa goda arbetsvillkor för de som utför jobbet. Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till kommunstyrelsens ordförande:

1. Är kommunen beredd att till avtalsvillkoren införa samma eller liknande skrivning som Region Stockholm använder för skydd av uppgiftslämnare, och är kommunen redo att inrätta en typ av "visselblåsarfunktion" speciellt för personer som vill påtala missförhållanden hos kommunens leverantörer/entreprenörer?
2. Är kommunen beredd att konkretisera dokumentet "Rutin arbetsplatskontroller", exempelvis med en plan över vilka olika sanktionsmöjligheter som finns, när de ska användas och vilken verkan de är tänkt att ge – när fel och oegentligheter har påvisats?
3. Är kommunen beredd att ta fram kravformuleringar för underentreprenörer- och uppföljnings/utvärderingsstrategi för dessa?
4. Är kommunen beredd att ställa krav på att en viss del av kontraktet ska utföras av huvudleverantören själv och/eller som Region Stockholm begränsa antalet underleverantörsled, exempelvis till ett, två eller tre?
5. Är kommunen beredd att med genomförande av punkterna 1-4 ovan stärka möjligheten att nå Teknik- och fastighetsnämndens inriktningsmål 2?

Per Norman (V)